

Hollán Miklós*

A befolyás vásárlásának büntetendőségéről**

A 2011. évi CL. törvény 12. §-a új tényállásként a iktatta be a „befolyás vásárlása” elnevezésű bűncselekményt,¹ 15. §-a pedig a befolyással üzérkedés nemzetközi kapcsolatban tényállását (címének módosításával párhuzamosan) a befolyás vásárlására vonatkozó rendelkezéssel egészítette ki.² Tanulmányom ezen (2012. január 1. napjától hatályos) tényállások ismertetését és értékelését megelőzően áttekinti a korábbi hazai szabályozást, a vonatkozó nemzetközi joganyagot, valamint egy korábban készült tervezetet is.

I. A korábban hatályos jog

I.1. A (passzív) befolyással üzérkedés

I.1.1. A (passzív) hivatali befolyással üzérkedés

Az 1978. évi IV. törvény (Btk.) már eredeti szabályozása szerint is büntetni rendelte annak a magatartását, aki „arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más részére jogtalan előnyt kér vagy elfogad” (a továbbiakban passzív hivatali befolyással üzérkedés).³

A passzív befolyással üzérkedés jogi tárgya a hivatalos személyek pártatlan (befolyástól mentes) működésébe vetett bizalom. A tényállás megvalósulása tehát nem feltételezi a hivatalos személy kötelességszegését, de még annak tényleges veszélyét sem. A passzív befolyással üzérkedés büntetni rendelésére a korrupciós bűncselekmények között éppen akkor (az 1942. évi X. törvényben) került sor,⁴ amikor a vesztegetés körében is elismerést nyert, hogy nemcsak a hivatalos személyek kötelességteljesítése, vagy befolyástól mentes működése, hanem az abba vetett bizalom is büntetőjogi védelmet érdemel.⁵

A passzív hivatali befolyással üzérkedés elkövetési magatartása előny kérése vagy elfogadása. Nem tényállásszerű az előny ígéretének elfogadása,⁶ illetve az előnyt kérő (elfogadó) harmadik személlyel való egyetértés.

Az elkövetés módja arra hivatkozás, hogy a tettes hivatalos személyt befolyásol. A befolyásolási képesség valóságos alapját képezheti a döntéshozó és az elkövető közötti személyes kapcsolat (barátság, rokonság, lekötelezettség, szerelem stb.), de képezheti a döntéshozó valamilyen – morális, anyagi, személyes fenyegetettségén alapuló –

---

* Tudományos főmunkatárs (MTA TK JI, Közigazgatási- és Bűnügyi Tudományok Osztálya), egyetemi docens (BCE RTK, Büntetőjogi Intézet, Közigazgatási Büntetőjogi Tanszék).

** Készült a szerző 2009-2012 közötti időszakra elnyert Bolyai kutatási ösztöndíjának támogatásával. Lezárva: 2012. január 1.

¹ 1978. évi IV. törvény (Btk.) 256/A. §.

² Btk. 258/E. § (2) bek.

³ Btk. 256. § (1) bek.

⁴ 1942. évi X. törvény 5. §.

⁵ Vö. 1942. évi X. törvény 3-4. §.

⁶ Vida Mihály – Juhász Zsuzsanna: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények In Nagy Ferenc (szerk.): A magyar büntetőjog különös része. HVG-ORAC, Budapest, 2009, 432. o.

kiszolgáltatottsága és ebből fakadó félelme is. A hivatkozott befolyásolásnak olyannak kell lennie, amely következtében a döntéshozó nem csak az ügy releváns körülményeit veszi majd figyelembe, hanem olyan motívumokat is hagy – a befolyással üzérkedőre tekintettel, s nyilván ennek „ügyfele” javára – érvényesülni, amelyekre egyébként nem kellene (egyenesen tilos lenne) tekintettel lennie.⁷ A bűncselekmény nemcsak akkor valósul meg, ha a befolyás valódi, hanem akkor is, ha azt az elkövető csak színleli.⁸

Nem feltétele így a passzív hivatali befolyással üzérkedő büntetőjogi felelősségének az sem, hogy létező befolyását sikerrel érvényesítse (vagy ezt egyáltalán megkísérelje).⁹

Az állított befolyásnak nem kell közvetlennek lennie, megvalósul a büntett akkor is, ha az elkövető olyan befolyásának az érvényesítését helyezi kilátásba, amellyel olyan személynél rendelkezik, akinek a hivatalos személyre van befolyása.¹⁰

A bűncselekmény csak szándékos elkövetés esetén büntetendő. A bűncselekmény nem célzatos. Nemcsak az minősül passzív befolyással üzérkedőnek, aki a hivatkozásnak megfelelően ténylegesen akarja a befolyását érvényesíteni, hanem az is, aki ezt csak állítja.¹¹ A bűncselekmény befejezett az elkövetési magatartás tanúsításával, pl. az előny elfogadásával. A befejezettség szempontjából közömbös, hogy a befolyás érvényesítése valóban megtörtént-e avagy sem.¹²

A bűncselekménynél részesség, azaz felbujtás és bűnsegély lehetséges, az utóbbira példa a passzív befolyással üzérkedő „felhajtója”, aki az ügyfelet csupán egy olyan harmadik személyhez közvetíti, aki önállóan lép fel az ügyféllel szemben.

A passzív befolyással üzérkedés látszólagos alaki halmazatban (konszumpcióra tekintettel) háttérbe szorul a passzív hivatali vesztegetéshez (Btk. 250. §) képest, ha a hivatalos személy az előny kérésével egyidejűleg arra is utal, hogy az ügy elintézéséhez más hivatalos személy beleegyezését is megszerzi.¹³

A passzív befolyással üzérkedő aktív vesztegetésért is felelős, ha a befolyás érvényesítése fejében kért előny egy részét a hivatalos személynek juttatta. A halmazat attól függetlenül megállapítható, hogy az aktív vesztegetésre az eredeti megbízó akaratának megfelelően vagy saját elhatározásból került sor.¹⁴ Súlyosabban minősül a bűncselekmény, ha az elkövető

- azt állítja vagy azt a látszatot kelti, hogy hivatalos személyt megveszteget,¹⁵
- hivatalos személynek adja ki magát,¹⁶
- a bűncselekményt üzletszerűen követi el.¹⁷

---

⁷ Bócz Endre: Az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények In Györgyi Kálmán – Wiener A. Imre: (szerkesztő-lektorok): A Büntető Törvénykönyv magyarázata. KJK, Budapest, 1996, [II. kötet] 538. o.

⁸ Sinku Pál: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In Büntetőjog Különös Rész. Ötödik, átdolgozott kiadás. HVG-ORAC, Budapest, 2005, 319. o.

⁹ Belegi József: A közélet tisztasága elleni támadások az ítélkezési tapasztalatok fényében In Csefkó Ferenc – Horváth Csaba (szerk.): Korruptió Magyarországon. Friedrich Ebert Alapítvány – Pécs-Baranyai Értelmiségi Egyesület, Pécs, 2001, 385. o.

¹⁰ Bócz 1996: 538. o.

¹¹ Bócz Endre: Korruptió bűncselekmények a magyar büntetőjogban. In Kránitz Mariann (szerk.): Korruptió Magyarországon I. Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület, Budapest, 2000, 122. o.

¹² BH 1989. 176.

¹³ BH 1984. 253.

¹⁴ BH 1989. 176.

¹⁵ Btk. 256. § (2) bek. a) pont

¹⁶ Btk. 256. § (2) bek. b) pont

¹⁷ Btk. 256. § (2) bek. c) pont

A megvesztegetés *állítása* nyílt, közvetlen és félreérthetetlen kijelentést feltételez, de természetesen a kijelentésnek nem kell tárgyi értelemben igaznak lennie. A megvesztegetési *látszat keltése* megállapítható burkolt célzásokból (pl. “ez nem csak az enyém”, “másnak is adnom kell” stb.), sőt akár abból is, hogy a befolyás érvényesítéséért kért összeg nagysága azt sugallja: azon a befolyással üzérkedő mással – nyilvánvalóan az ügyet intéző hivatalos személlyel – osztozni fog (“kényszerül”).¹⁸

A befolyással üzérkedőnek az ügyfél előtt az előny kérése vagy elfogadása során kell hivatalos személynek kiadnia magát. Nem valósul meg e minősítő körülmény, ha a befolyással üzérkedő az ügyintézése során – a hatóság vagy a működése körében eljáró hivatalos személy előtt – adja ki magát hivatalos személynek. A befolyással üzérkedő eljárása ugyanis már nem tartozik a tényálláshoz.¹⁹

A bűncselekményt üzletszerűen követi el, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.²⁰

1.1.2. A passzív nem-hivatali befolyással üzérkedés [Btk. 256. § (3)-(4) bek.]

A Btk. 2012. január 1. napja előtt hatályos szabályozása szerint is büntetendő volt, aki a jogtalan előnyt maga vagy más részére arra hivatkozással kéri vagy fogadja el, hogy gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet dolgozóját, illetve tagját befolyásolja.²¹ A tényállás elemei – az utaló diszpozícióból eredően – megegyeznek a passzív hivatali befolyással üzérkedésével. A különbség az, hogy az a személy, akinek a befolyásolásáért az előnyt elfogadják vagy kéri, a gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet dolgozója, illetve tagja. A tényállásban ugyan a költségvetési szerv dolgozója, illetve tagja nem szerepel, de a költségvetési szerv büntetőjogi értelemben gazdálkodó szervezet.²²

A nem-hivatali befolyással üzérkedés mellett az aktív nem-hivatali vesztegetés²³ halmazában megállapítható, ha pl. a terhelt az egyik téglagyár gazdasági igazgatóhelyettesénél fennálló ismeretségét állítva 89 ezer forintot fogadott el megrendelés szerzését, majd abból 50 ezer forintot az említett személynek ténylegesen át is adott.²⁴ A nem hivatali befolyással üzérkedés minősítő körülménye

- a gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet önálló intézkedésre jogosult dolgozójával (tagjával) kapcsolatos,²⁵ illetve
- az üzletszerű²⁶

elkövetés.

---

¹⁸ Bócz 2000: 122-123. o.

¹⁹ Vida Mihály: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények, A nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In Nagy Ferenc (szerk.): A magyar büntetőjog különös része. Korona Kiadó, Budapest, 1999, 405-406. o.

²⁰ Vö. Btk. 137. § 9. pont.

²¹ Btk. 256. § (3) bek. a) pont. A tényállás már a Btk. eredeti szövegében szerepelt, a szövegben a közvetlenül 2012. január 1. napja előtt hatályos szabályozást elemezzük.

²² Btk. 137. § 19. pont.

²³ Btk. 254. §.

²⁴ BH 1989. 176.

²⁵ Btk. 256. § (3) bek. b) pont.

²⁶ Btk. 256. § (4) bek.

1.1.3. Nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív hivatali befolyással üzérkedés (Btk. 258/E. §)

A magyar büntetőjogba az 1998-ban iktatták be a nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív hivatali befolyással üzérkedés tényállását, azaz annak büntetendőségét, aki arra hivatkozással kér vagy fogad el jogtalan előnyt, hogy külföldi hivatalos személyt befolyásol.²⁷ E tényállás elemei megegyeznek a passzív hivatali befolyással üzérkedésével, kivéve, hogy az elkövetés módja arra hivatkozás, hogy a tettes külföldi hivatalos személy befolyásol. A külföldi hivatalos személy fogalmára lásd a Btk. 137. § 3. pontját.

1.2. Az aktív befolyással üzérkedés hatályos jogunkban

A büntető kódex 2012. január 1. napja előtt hatályos szabályozása tettesi magatartásként egyik esetben sem rendelte büntetni az ún. aktív befolyással üzérkedést, azaz annak az ügyfélnek a magatartását, aki a passzív befolyással üzérkedőnek előnyt ad vagy ígér. Ennek hiányában felmerülhet, hogy az aktív befolyással üzérkedő

- a passzív befolyással üzérkedés részeseként vagy
- aktív vesztegetés tetteseként mégis felelősségre vonható.

1.2.1. A passzív befolyással üzérkedés részesese

Az aktív befolyással üzérkedő cselekménye mindenben megfelelhet a passzív befolyással üzérkedésben való részesesség definíciójának. Felbujtónak minősülhet az ügyfél, aki a hivatalos személy vonakodó szeretőjét, aki ingyen nem kíván neki segíteni, egy szőrmebunda ajándékozásának ígéretével sikeresen bírja rá arra, hogy a jogtalan előnyt fogadja el (és természetesen befolyását az ő javára érvényesítse). Bűnsegédnek tekinthető azon ügyfél, aki a jogtalan előnyt a befolyással üzérkedő kérése nyomán átadja, ezzel ugyanis megerősíti a befejezett, de be nem végzett²⁸ bűncselekmény tettesének szándékát az előny elfogadására. Más esetekben viszont az ügyfél cselekménye nem is minősül részeseként való közreműködésnek a passzív befolyással üzérkedésben. Amikor pl. az ügyfél által adott jogtalan előnyt a passzív befolyással üzérkedő nem fogadja el, a részesesség alapvető feltétele, nevezetesen a kísérleti szakba jutott tettesi alapcselekmény hiányzik.

Bizonyos álláspontok szerint azonban az ügyfél lényegében akkor sem felel passzív befolyással üzérkedés részeseként, ha annak fogalmi elemeit megvalósítja.²⁹ Ennek az álláspontnak talán legrészletesebb indokolását a szegedi különös részi tankönyv nyújtja. Vida Mihály és Juhász Zsuzsanna a töretlen bírói gyakorlatra hivatkozva megállapítja, hogy „a

---

²⁷ Btk. 298/E. §. Beiktatta az 1998. évi LXXXVII. törvény 55. §-a.

²⁸ A be nem végzettség dogmatikai konstrukciójára a befolyással üzérkedés kapcsán lásd Vida–Juhász 2009: 377. o.

²⁹ Az ügyfél részesesége kizárt a következő szerzők szerint: Angyal Pál: Hivatali és ügyvédi bűntettek és vétségek. „A magyar büntetőjog kézikönyve 21.” Attila ny., Bp. 1943. 108-109. o.; Földvári József: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények. In Földvári József (szerk.): Magyar Büntetőjog. Különös Rész. Harmadik, átdolgozott kiadás. Rejtjel, Budapest, 1998. 272. o.; Vida–Juhász 2009: 378. o.

részesi tevékenység társadalomra veszélyessége nem éri el azt a szintet, amely büntetőjogi beavatkozást igényelne, mivel a látszólagos részes, csupán a maga számára kíván egy kedvezőbb helyzetet biztosítani, anélkül, hogy további jogsértést megvalósítana. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a befolyás színlelt érvényesítése esetében az ügyfél a »kvázi csalás sértettje«. A befolyással üzérkedésnek – ellentétben a vesztegetéssel – a törvényben nincs aktív változata. Az *a contrario* értelmezésből következően, ha a törvényhozó – vesztegetéshez hasonlóan – a befolyással üzérkedés esetében is büntetni kívánná az aktív változatot, erre tényállást alkotott volna. A logikai értelmezés alapján viszont az következik, hogy ha a cselekmény tettesként való megbüntetése nem indokolt, a részesként való megbüntetés is szükségtelen. Büntetőjogi felelősség csak akkor állapítható meg, ha a szándék már további jogsértésre is kiterjed.”³⁰

A hatályos jog vonatkozásában azonban – amint egyébként azt másik tanulmányunkban³¹ részletesen kimutattuk – nem vonható le megalapozottan olyan következtetés, hogy az ügyfél egyáltalán ne minősülhetne a passzív befolyással üzérkedés részesének (illetve e cselekményéért ne lenne büntetőjogilag felelősségre vonható). Így viszont az aktív befolyással üzérkedés tettesi magatartásként való büntetni rendelésének hiánya egyszerűen azt jelenti, hogy a jogalkotó teret adott annak, hogy az ügyfél a passzív befolyással üzérkedés részeseként tartozzon büntetőjogi felelősséggel.

Sinku Pál szerint az ügyfél csak akkor nem valósít meg bűncselekményt. „ha az előnyt a befolyással üzérkedőnek azért adja, hogy ő kizárólag befolyását érvényesít[s]e, és nem az előny adója a korrupciós kapcsolat kezdeményezője.” Ha viszont a vázolt korrupciós kapcsolatot az ügyfél kezdeményezi, azaz „(rábírás) esetén” a befolyással üzérkedés miatt felbujtói minősége megállapítható”.³²

Sinku álláspontja lényegében a „szükségszerű részesség” (*concursum necessarium*) dogmatikai konstrukciója alapján zárja ki a részesség egyes formái miatti felelősségre vonást. Ezen igen régi tantörténetű jogtétel alapján ugyanis azon találkozó bűncselekményeknél, ahol csak az egyik oldal magatartása képez tettesi cselekményt, részességgként nem büntetendő a másik oldal a tényállás megvalósulásához feltétlenül szükséges közreműködése.³³ Ezen – általunk is követendőnek tartott – álláspont alapján nem büntethető befolyással üzérkedés részesként azon ügyfél, aki a jogtalan előny átadásával csak megerősíti a passzív befolyással üzérkedő az előny elfogadására vonatkozó szándékát. Büntethető viszont az ügyfél, aki a passzív befolyással üzérkedőt rábírja arra, hogy a jogtalan előnyt fogadja el (és természetesen befolyását az ő javára érvényesítse).

1.2.2. Aktív vesztegetés miatt

1.2.2.1. A hazai hivatali szférában

A Legfelsőbb Bíróság BKv 13. számú véleménye szerint „aki másnak vagyoni vagy nem vagyoni előnyt azért ad, hogy ügyének kedvező elintézése céljából azt az eljáró hivatalos

³⁰ Vida – Juhász 2009: 378. o.

³¹ Hollán Miklós: A befolyással üzérkedő ügyfelének büntetendőségéről. In Rácz Lajos (szerk.): *Magister Scientiae et Reipublicae. Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor tiszteletére 70. születésnapja alkalmából.* Dialog Campus, Budapest, 2011. 39-50. o.

³² Sinku 2005: 319. o.

³³ Roxin, Claus: *Strafrecht Allgemeiner Teil. Band II: Besondere Erscheinungsformen der Straftat.* Beck, München 2003. 145-147. o.

személynek juttassa: hivatali vesztegetés (Btk. 253. §) miatt vonható felelősségre, abban az esetben is, ha az előny átvevője csupán állította, illetve csupán azt a látszatot keltette, hogy hivatalos személyt fog megvesztegetni; s így az átvevő cselekménye a Btk. 256. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint hivatali befolyással üzérkedés büntetnének minősül.” A vélemény szerint az, hogy „a Btk. 256. §-a meghatározza a befolyással üzérkedés bűncselekményét és rendelkezik az elkövető büntetéséről”, természetesen „nem zárja ki a befolyással üzérkedő »ügyfelének« megbüntetését más bűncselekmény miatt, amennyiben cselekményével ennek fogalmi elemeit megvalósította.” Amikor tehát „a befolyással üzérkedő »ügyfeléről« tényként az állapítható meg: az előnyt azért adta, hogy a befolyással üzérkedő megvesztegesse az ügyében eljáró hivatalos személyt [...] a Btk. 253. §-a alapján vonható rendszerint felelősségre, míg a befolyással üzérkedő cselekménye a Btk. 256. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint minősül”.

A Legfelsőbb Bíróság értelmezése a jogirodalom egyöntetű helyeslésével találkozunk.³⁴ Bócz például rámutat, hogy az aktív hivatali vesztegetés akkor is megvalósul, ha a befolyással üzérkedőnek valójában nincs szándéka a hivatalos személyt megvesztegetni, sőt nem is ismeri azt, és az egész ügylet a részéről egy szélhámosság.³⁵

Ha az ügyfél célja az, hogy a hivatalos személy a jogtalan előnyre tekintettel a kötelességhez szegje meg, akkor cselekménye nyilvánvalóan az aktív hivatali vesztegetés minősített esete³⁶ szerint minősül.

1.2.2.2. A hazai nem-hivatali szférában

A Legfelsőbb Bíróság BKv 13. számú véleménye *megfelelően* alkalmazandó a Btk. 256. § (3) bekezdés a) pontjában szereplő alaptényállásnál is. Ha tehát a passzív nem-hivatali befolyással üzérkedő azt állítja (azt a látszatot kelti), hogy költségvetési szerv (gazdálkodó szervezet, társadalmi szervezet) dolgozóját, illetve tagját megvesztegeti, az ügyfél aktív nem-hivatali vesztegetés miatt tartozik büntetőjogi felelősséggel. Ennek azonban további feltétele az, hogy az ügyfélnek az legyen a célja, hogy a gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet dolgozója, illetve tagja reá tekintettel másnak adott előnyért a kötelességét megszegje.³⁷

A fenti értelmezés független attól, hogy a Btk. 256. § (3) bekezdés a) pontjában szereplő alaptényállásnak nincs olyan minősített esete, amely szerint a passzív befolyással üzérkedő súlyosabban felel, ha azt állítja, vagy azt a látszatot kelti, hogy valakit megveszteget. Az aktív vesztegetés megállapítása ugyanis az ügyfél terhére ilyenkor is közvetlenül a Btk. 254. § (1) bekezdésében szereplő tényállásból ered.

Ha az ügyfél a jogtalan előnyt költségvetési szerv (gazdálkodó szervezet, társadalmi szervezet) önálló intézkedésre jogosult dolgozójára (tagjára) tekintettel adja (ígéri) akkor az aktív nem-hivatali vesztegetés minősített esete³⁸ miatt felel. Mégpedig akkor is, ha a passzív befolyással üzérkedő ténylegesen költségvetési szerv (gazdálkodó szervezet, társadalmi

---

³⁴ Vida 1999: 404-405. o.; Bócz 2000: 123. o.; Cserei Gyula: Ügyészségi megállapítások a korrupciós bűncselekmények nyomozási tapasztalataiból. In Korrupció Magyarországon I. (szerk. Kránitz Mariann). Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület, Budapest, 2000. 144. o.; Sinku 2005: 319. o.

³⁵ Bócz 2000: 123. o.

³⁶ Btk. 253. § (2) bek.

³⁷ Btk. 254. § (1) bek.

³⁸ Btk. 254. § (2) bek.

szervezet) nem önálló intézkedésre jogosult dolgozóját (tagját) vesztegeti meg, így a minősített nem-hivatali befolyással üzérkedéssel³⁹ halmazatban aktív nem-hivatali vesztegetés alapesetének⁴⁰ megvalósítása miatt tartozik felelősséggel.

I.2.2.3. Nemzetközi kapcsolatban hivatali szférában

A Legfelsőbb Bíróság BKv 13. számú véleménye teljes mértékben irányadó a nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív hivatali befolyással üzérkedés⁴¹ ügyfele esetén is. Ha tehát nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív hivatali befolyással üzérkedés tette az állítja, vagy azt a látszatot kelti, hogy külföldi hivatalos személyt megveszteget, akkor ügyfele nemzetközi kapcsolatban elkövetett aktív hivatali vesztegetés⁴² miatt felel.

A fenti értelmezés is független attól, hogy a Btk. 258/E. §-okban szereplő alaptényállásnak nincs olyan minősített esete, amely szerint a passzív befolyással üzérkedő súlyosabban felelne, ha azt állítja, vagy azt a látszatot kelti, hogy külföldi hivatalos személyt megveszteget. A nemzetközi kapcsolatban elkövetett aktív hivatali vesztegetés az ügyfél terhére való megállapítása ugyanis ilyenkor is közvetlenül a Btk. 258/B. § (1) bekezdésében szereplő tényállásból ered.

Ha az ügyfél célja az, hogy a külföldi hivatalos személy kötelességét szegje meg, akkor a nemzetközi kapcsolatban elkövetett aktív hivatali vesztegetés minősített esete⁴³ szerint felel.

I.2.2.4. Nemzetközi kapcsolatban nem hivatali szférában

A Legfelsőbb Bíróság BKv 13. számú véleményének logikája teljes mértékben irányadó a nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív nem-hivatali (gazdasági) befolyással üzérkedés ügyfele esetén is. Így amennyiben a nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív nem-hivatali befolyással üzérkedés tette az állítja (azt a látszatot kelti), hogy külföldi gazdálkodó szervezet dolgozóját (tagját) vesztegeti meg, az ügyfél nemzetközi kapcsolatban elkövetett aktív nem-hivatali vesztegetés miatt felel. Azonban ebben az esetben is csak akkor, az ügyfél célja az, hogy a külföldi gazdálkodó szervezet dolgozója, illetve tagja a kötelességét megszegje.⁴⁴

A fenti értelmezés akkor is irányadó, ha a magyar büntetőjog szerint nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív nem-hivatali befolyással üzérkedés nem is bűncselekmény. Ezt a deliktumot az követné el, aki arra hivatkozással, hogy külföldi gazdálkodó szervezet dolgozóját (tagját) befolyásolja jogtalan előnyt kér (elfogad).

Ha az ügyfél a jogtalan előnyt külföldi gazdálkodó szervezet önálló intézkedésre jogosult dolgozójának, illetve tagjának adja (ígéri) a nemzetközi kapcsolatban elkövetett aktív nem-hivatali vesztegetés minősített esete⁴⁵ miatt felel. Mégpedig akkor is, ha a passzív

---

³⁹ Btk. 256. § (3) bek. b) pont.

⁴⁰ Btk. 254. § (1) bek.

⁴¹ Btk. 258/E. §. Hatályos 1999. március 1. napjától 2011. december 31. napjáig.

⁴² Btk. 258/B. § (1) bek.

⁴³ Btk. 258/B. § (2) bek.

⁴⁴ Btk. 258/C. § (1) bek.

⁴⁵ Btk. 258/C. § (2) bek.

befolyással üzérkedő ténylegesen külföldi gazdálkodó szervezet nem önálló intézkedésre jogosult dolgozóját (tagját) vesztegeteti meg, így csak a nemzetközi kapcsolatban elkövetett aktív nem-hivatali vesztegetés alapesete⁴⁶ miatt tartozik felelősséggel.

II. A nemzetközi követelmények és az azoknak való megfelelés

II.1. Az ET Egyezmény

A nemzetközi instrumentumok közül lényegében egyedül az Európa Tanács korrupció elleni büntetőjogi egyezménye tartalmaz kötelezettséget a befolyással üzérkedés büntetni rendelésére. Az egyezmény 12. cikke szerint „mindegyik Szerződő Fél megteszi azokat a jogalkotási és egyéb intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy – belső jogával összhangban – szándékos elkövetés esetén bűncselekménnyé nyilvánítsa, ha ellenszolgáltatásként jogtalan előnyt ígérnek, adnak vagy ajánlanak fel közvetlenül vagy közvetve olyan személynek, aki azt állítja vagy megerősíti, hogy képes jogtalan befolyást gyakorolni a [nemzeti, külföldi vagy nemzetközi közhivatalnok] döntéshozatalára, függetlenül attól, hogy az előnyt számára vagy másnak ígérik, adják, illetőleg ajánlják fel; ugyanígy bűncselekménnyé nyilvánítsa az ellenszolgáltatásként járó ilyen előny kérését, elfogadását, valamint ígéretének vagy ajánlatának elfogadását; tekintet nélkül arra, hogy tényleg befolyást gyakorolt-e, illetőleg arra, hogy a feltételezett befolyás elérte-e a kívánt eredményt.”

Az egyezményt a Magyar Köztársaság megerősítette, erről szóló okiratának letétbe helyezése az Európa Tanács Főtitkáránál 2000. november 22. napján megtörtént. Az egyezmény a Magyar Köztársaságra nézve 2002. július 1-jén lépett hatályba, azt hazánkban a 2002. évi XLIX. törvény hirdette ki. Az egyezmény alapján nemcsak a passzív, hanem az aktív hivatali befolyással üzérkedés büntetni rendelése is hazánk kötelezettsége, hiszen a Magyar Köztársaság – bár erre a 37. cikk alapján lehetőség lett volna – az egyezmény ratifikálásakor nem tett semmiféle fenntartást az egyezmény 12. cikke vonatkozásában.

Az egyezmény alapján nem kell büntetni rendelni a költségvetési szervek (gazdálkodó szervezetek és társadalmi szervezetek) tagjai (dolgozói) vonatkozásában (akár nemzetközi kapcsolatban) elkövetett befolyással üzérkedést. A nemzeti jogalkotó keze azonban ebben a vonatkozásban szabad, hiszen a nemzetközi egyezményekben írt jogharmonizációs kötelezettségek csak a büntetőjogi fellépés minimumát határozzák meg, de nem akadályai a szélesebb körű büntetendőség előírásának.⁴⁷

II.2. A GRECO Értékelés

Az ET keretében vállalt kötelezettségek ellenőrzésének III. körében a korrupció elleni államok csoportjának (*Group of States Against Corruption, GRECO*) értékelő csapata (*Evaluation Team*) megvizsgálta a Btk. befolyással üzérkedésre vonatkozó szabályozását is. A közzétett jelentésből kitűnően az ellenőrzés során a magyar hivatalos álláspont az volt, hogy a Btk. nem tartalmaz ugyan külön rendelkezést az aktív befolyással üzérkedés büntetni

---

⁴⁶ Btk. 258/C. § (1) bek.

⁴⁷ Wiener A. Imre: Büntetőpolitika – büntetőjog (jogszabálytan). In Wiener A. Imre (szerk.): Büntetendőség, büntethetőség. Büntetőjogi tanulmányok. Átdolgozott kiadás. KJK–MTA Állam és Jogtudományi Intézet, Budapest, 1999. 66. o. 80. lj.

rendelése vonatkozásában, de annak hatókörét a hazai hivatalos személyek, illetve a külföldi (nemzetközi) hivatalos személyek aktív vesztegetésére vonatkozó rendelkezései (Btk. 253., illetve 258/B. §) teljes mértékben lefedik. A vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket ugyanis alkalmazni kell abban az esetben is, ha az előnyt a hivatalos személyre tekintettel egy másik személynek adják (ígérik). A kormányhivatalnokok által hivatkozott hazai kommentár szerint ugyanis a „hivatalos személyre tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér” megfogalmazás olyan személyre utal, aki – a hivatalos személyhez fűződő tényleges vagy állítólagos kapcsolatára tekintettel – képes lehet arra, hogy a hivatalos személy működését befolyásolja.⁴⁸ A jelentés azonban arra is utalt, hogy az MTA meghallgatott képviselője ellentétes véleményen volt,⁴⁹ szerinte a hazai szabályozás csak részben volt összhangban az egyezmény 12. cikkével.⁵⁰

A jelentés a hivatalos magyar álláspontot csak részben fogadta el. Elismerte, hogy az aktív befolyással üzérkedésre egyes esetekben az aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket is alkalmazni lehet. Az értékelési csoport szerint azonban a Btk. 253., illetve 258/B. §-a nem vonatkozik az egyezmény 12. cikkében körülírt aktív befolyással üzérkedés minden formájára. Az egyezmény szerint ugyanis az aktív befolyással üzérkedés akkor is megvalósul, ha a passzív befolyással üzérkedő nem állítja, hogy a hivatalos személyt megvesztegeti, hiszen a döntéshozó hivatalos személyre gyakorolt (állított vagy tényleges) jogtalan befolyásolása nemcsak adott vagy ígért jogtalan előny lehet. Az ajánlás szerint biztosítani kell, hogy az aktív befolyással üzérkedésre vonatkozó magyar büntetőjogi szabályozás teljes mértékben megfeleljen a korrupcióról szóló büntetőjogi egyezmény 12. cikkében foglalt rendelkezéseknek.⁵¹

III. A kodifikációs albizottság 2004-es tervezete⁵²

Az új Btk. megalkotása során a korrupciós bűncselekményekkel foglalkozó albizottság készített egy olyan tervezetet, amelyben szerepelt a befolyás vásárlására vonatkozó § is. A tervezett szabályozás szerint büntetendő lett volna, aki „másnak választás, kinevezés vagy szerződés alapján betöltött tisztségében, szolgálatában vagy ügykörében eljáró személy jogellenes befolyásolásáért jogtalan előnyt ad vagy ígér”. A bűncselekmény vétségnek minősült volna, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel lett volna büntetendő. A tervezet minősített eset megvalósítása miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte volna büntetni azt, aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt hivatalos vagy egyébként önálló intézkedésre jogosult személy befolyásolása végett követi el”.⁵³

---

⁴⁸ Group Of States Against Corruption, Third Evaluation Round Evaluation Report on Hungary on Incriminations (ETS 173 and 191, GPC 2) (Theme I). Public Greco Eval III Rep (2009) 8E Theme I Adopted by GRECO at its 47th Plenary Meeting (Strasbourg, 7–11 June 2010). Strasbourg, 11 June 2010. (a továbbiakban GRECO jelentés). para 91.

⁴⁹ Ez e cikk szerzője volt.

⁵⁰ GRECO jelentés 91. bek.

⁵¹ Uo. 92. bek.

⁵² Lásd BÓCZ Endre: A közélet tisztasága elleni bűncselekmények újra kodifikálása. In Büntetőjogi Kodifikáció, 4. évf. (2004) 4. sz. 34-42. o.

⁵³ A fenti § egy olyan tervezett szabályozás része, amely a korrupciós bűncselekmények központi kategóriája a választás, kinevezés vagy szerződés alapján betöltött tisztségében, szolgálatában vagy ügykörében eljáró személy. Ebben a koncepcióban a hivatalos személyekkel kapcsolatos

A cselekmény büntetni rendelésének indoka egyértelműen a korrupció elleni ET egyezményből eredő – fenntartás nélkül vállalt – nemzetközi kötelezettség volt. Bócz szerint „egy ilyen büntetőjogi szabályozás ésszerűségén és célszerűségén jobb lett volna elgondolkozni a ratifikáció előtt.”⁵⁴ Bócz Endre utal arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság akkor irányadó állásfoglalása⁵⁵ alapján a befolyással üzérkedő ügyfele nem minden esetben felel aktív hivatali vesztegetésért. A kodifikációs bizottságban felmerült ellentétes véleményekkel szemben külön kitért arra, hogy „a vesztegetésnél az előnyt a (passzív) vesztegetőnek vagy rá tekintettel (mintegy helyette) másnak a passzív vesztegető ténykedéséért [...] nem pedig a passzív vesztegetővel szembeni befolyással rendelkező személynek befolyása érvényesítésért adják.”⁵⁶

IV. A hatályos szabályozás és értékelése

IV.1. Az új tényállás bemutatása

A Btk. 2012. január 1. napjától hatályos szabályozása alapján három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki „olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér”.⁵⁷ Vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a bűncselekményt gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet dolgozójával, illetve tagjával kapcsolatban követi el,⁵⁸ illetve két évig terjedő szabadságvesztéssel, aki gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet önálló intézkedésre jogosult dolgozójával, illetve tagjával kapcsolatban valósítja meg.⁵⁹ Büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki „olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy külföldi hivatalos személyt befolyásol, vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér”.⁶⁰

IV.2. A módosítás indokai

Az indokolás hivatkozik az ET korrupció elleni büntetőjogi egyezményének 12. cikkére, a GRECO vonatkozó ajánlására, illetve a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 13. számú véleményére.⁶¹ A módosító törvény javaslatához fűzött indokolás szerint „a gyakorlati szakemberek egy jelentős része osztja azt az álláspontot, miszerint az »aktív« befolyással üzérkedést nem kell önállóan szabályozni, mert az a vesztegetés »aktív« alakzatának minősül, de ezt egyértelműen semmilyen az ítélezési gyakorlat orientációját célzó döntés nem mondja ki. A Javaslat az ET Korrupció elleni Büntetőjogi Egyezményének,

---

változatokat – vesztegetés és vesztegetés elfogadása esetén is – minősített esetként szabályozták volna.

⁵⁴ Bócz 2004: 41. o.

⁵⁵ A 13. számú BK véleménnyel teljesen megegyező BK. 31. számú állásfoglalás.

⁵⁶ Bócz 2004: 41. o.

⁵⁷ Btk. 256. § (1) bek.

⁵⁸ Btk. 256. § (2) bek. a) pont

⁵⁹ Btk. 256. § (2) bek. b) pont

⁶⁰ Btk. 258/E. § (2) bek.

⁶¹ Ezekre lásd a tanulmány 0., 0., illetve 0 címét.

illetve a GRECO ajánlásának megfelelően »befolyás vásárlása« alcímmel megteremti az aktív befolyással üzérkedés egyértelmű büntethetőségét.”⁶²

IV.3. A módosítás értékelése

Mindenképpen örvendetes, hogy a befolyás vásárlására vonatkozó új tényállás elfogadásával (és hatályba lépésével) eljuthatunk egy majdnem tíz éve vállalt nemzetközi kötelezettség maradéktalan teljesítéséhez.

Az önálló bűncselekményként való szabályozás álláspontom szerint jogpolitikailag is indokolt, hiszen olyan cselekményeket rendel büntetni, amelyek a passzív befolyással üzérkedő cselekményéhez hasonlóan (bár nem akkora mértékben) veszélyesek a hivatalos személyek, költségvetési szervek dolgozóinak stb. pártatlanságába vetett bizalomra. Nyilvánvalóan ennek alapján az új tényállás megalkotása szükséges azon esetek büntetni rendeléséhez, amelyek nem is minősülhetnek passzív befolyással üzérkedésben való részességnek vagy aktív vesztegetésnek.

A tervezett szabályozás a jogbiztonság szempontjából is előnyös azon eseteknél, amikor hatályos jogunkban vitatott, hogy az ügyfelet a passzív befolyással üzérkedés részeseként felelősségre lehet-e vonni. A befolyás vásárlása ugyanis – a vesztegetés esetén alkalmazott jogtétel⁶³ megfelelő alkalmazásával – látszólagos halmazatban minden esetben előtérbe lép a passzív befolyással üzérkedésben való részességhez képest.

A hatályos jogban meglévő azon lehetőségénél, hogy az ügyfelet a passzív befolyással üzérkedés részeseként vonjuk felelősségre a tervezett szabályozás alacsonyabb büntetési tétele igazságosabb és differenciáltabb elbírálást biztosítana (különös tekintettel a pénzbüntetés⁶⁴ vagy próbára bocsátás⁶⁵ alkalmazásának lehetőségére).

Az új tényállás nem jelentene azonban kedvezményt azoknak, akik az előnyt azért adták (ígérték), hogy a befolyással üzérkedő megvesztegesse az ügyben eljáró hivatalos személyt. A befolyás vásárlása ugyanis látszólagos halmazatban háttérbe szorul a súlyosabban büntetendő aktív vesztegetéshez képest.

Az új tényállás kissé nehézkes szövegezésén egyébként olyanképpen egyszerűsíteni lehetett volna, hogy a bűncselekményt az követi el, aki „hivatalos személy befolyásolására hivatkozó személynek vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad (ígér)”.

V. Összegzés

V.1. A korábban hatályos szabályozás

A Btk. a kezdetektől fogva büntetni rendelte a passzív hivatali befolyással üzérkedést, azaz annak a magatartását, aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga

---

⁶² A 2012. évi CL. törvény javaslatának indokolása. <http://www.parlament.hu/irom39/04657/04657.pdf>.

⁶³ A vesztegetés enyhébb büntetési tételű aktív oldala (vö. Btk. 253-254. §) látszólagos halmazatban előtérbe lép a passzív oldalon (Btk. 250-252. §) való részességhez képest. Így lényegében Belegi 2001: 385. o.

⁶⁴ Btk. 38. § (4) bek.

⁶⁵ Btk. 72. § (1) bek.

vagy más részére jogtalan előnyt kér vagy elfogad⁶⁶ Büntetendő volt az ún. passzív nem-hivatali befolyással üzérkedő is, aki a fenti cselekményt olyan befolyásra hivatkozással követi el, ami gazdálkodó szervezet vagy társadalmi szervezet dolgozójával (tagjával) kapcsolatos.⁶⁷ Bűncselekménynek minősül (a Btk. 1998-as módosítása) következtében a nemzetközi kapcsolatban elkövetett passzív hivatali befolyással üzérkedés, azaz jogtalan előnyt kérése vagy elfogadása arra hivatkozással, hogy a tettes külföldi hivatalos személyt befolyásol.⁶⁸

A 2012. január 1. napját megelőzően hatályos büntetőjogunk tettesi magatartásként nem rendelte büntetni az aktív befolyással üzérkedést, azaz annak az „ügyfélnek” a magatartását, aki a passzív befolyással üzérkedőnek előnyt ad (vagy ígér). A hazai tankönyvek és kommentárok pedig – ha egyáltalán érintették – nem egyöntetűen válaszolták meg azt a kérdést, hogy (ha a jogtalan előny elfogadásra került) az aktív befolyással üzérkedő a passzív befolyással üzérkedés részeseként felelősséggel tartozott-e. Az általunk elfogadott jogirodalmi álláspont szerint csak akkor, ha az aktív befolyással üzérkedő többet tesz, mint ami a tényállás megvalósulásához feltétlenül szükséges (pl. az ügyfél rábírja a passzív befolyással üzérkedőt, hogy a jogtalan előnyt elfogadja és befolyását az ő javára érvényesítse). A szükségszerű részesség konstrukciójára tekintettel nem volt büntetendő viszont az ügyfél a passzív befolyással üzérkedés részeseként, ha a jogtalan előny átadásával csak megerősíti az előny elfogadására vonatkozó szándékot.

Az aktív befolyással üzérkedő már a 2012. január 1. napját megelőzően hatályos Btk. alapján is aktív vesztegetés⁶⁹ tetteseként vonható felelősségre, ha az előnyt azért adta, hogy a befolyással üzérkedő megvesztegesse a (külföldi) hivatalos személyt. A nem-hivatali befolyással üzérkedő ügyfele azonban csak akkor felel aktív nem-hivatali vesztegetés⁷⁰ tetteseként, ha az előnyt azért adta, hogy a költségvetési szerv (gazdálkodó szervezet, társadalmi szervezet) dolgozója (tagja) a jogtalan előnyre tekintettel szegje meg a kötelességét. Aktív vesztegetés viszont nem állapítható meg, ha az adott előnyből a passzív befolyással üzérkedő nem a hivatalos személyre tekintettel, hanem kizárólag befolyása gyakorlásának ellentételezéseként részesül.

V.2. Nemzetközi követelmények

A 2012. január december 31. napját megelőzően hatályos magyar szabályozás – amint azt nemzetközi szervezetek vizsgálata ki is mutatta – nem felelt meg az Európa Tanács korrupció elleni büntetőjogi egyezményéből eredő (2002-től hatályos) nemzetközi kötelezettségnek. Az instrumentum 12. cikke szerint ugyanis büntetni kellett rendelni az aktív hivatali befolyással üzérkedést is, mégpedig

- akkor is, ha az előnyt kizárólag a befolyás érvényesítéséért adták (vagy ígérték), és
- függetlenül attól, hogy a passzív befolyással üzérkedés megvalósult-e (azaz az előnyt elfogadták-e).

V.3. A hatályos szabályozás (és előzménye)

---

⁶⁶ Btk. 256. § (1) bek.

⁶⁷ Btk. 256. § (3) bek.

⁶⁸ Btk. 258/E. §.

⁶⁹ Btk. 253-254. §, 258/B. §.

⁷⁰ Btk. 254. §.

A nemzetközileg vállalt kötelezettségtől való elmaradásra már 2004-ben az új Btk. korrupciós bűncselekményekről szóló fejezetének előkészítése során felfigyeltek. A hatályos Btk. módosítására vonatkozó minisztériumi javaslat azonban csak 2011 szeptemberében jelent meg. Az ennek alapján elfogadott 2012. január 1. napjától hatályos szabályozás szerint a Btk. három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a befolyás vásárlását, azaz annak magatartását, aki „olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér”.⁷¹ Egy évi szabadságvesztéssel rendeli büntetni a Btk. azt, aki a bűncselekményt gazdálkodó szervezet (társadalmi szervezet) dolgozójával (tagjával) kapcsolatban követi el,⁷² az önálló intézkedésre jogosult dolgozóra (tagra) vonatkozó befolyásra hivatkozás pedig ennek minősített esete (büntetési tétele két évig terjedő szabadságvesztés).⁷³ A hatályos Btk.-ban a hivatali befolyás vásárlására vonatkozó rendelkezés épült be a nemzetközi kapcsolatban elkövetett korrupciós bűncselekmények szabályozásába is.⁷⁴

A befolyás vásárlásának büntetni rendelésével hazánk eleget tett egy majdnem tíz éve vállalt nemzetközi kötelezettségnek. A tényállás megfogalmazása kissé nehézkes, de a jogbiztonság és az igazságosság szempontjából a korábbiaknál kedvezőbb megoldást biztosít az aktív befolyással üzérkedő felelősségre vonására.

---

⁷¹ Btk. 256/A. § (1) bek.

⁷² Btk. 256/A. § (2) bek. a) pont,

⁷³ Btk. 256/A. § (2) bek. b) pont,

⁷⁴ Btk. 258/E. § (2) bek.